

Gezamenlijke brief over het handelingskader voor het faciliteren van demonstraties

20 juni 2025

Aan: het Ministerie van Justitie en Veiligheid, de Nationale Politie en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

In haar rapport *Faciliteren of begrenzen?* roept de Inspectie Justitie en Veiligheid op om duidelijke basisafspraken te maken over de taken van de politie bij demonstraties. Wij onderschrijven het belang van een handelingskader voor het faciliteren van demonstraties.

De Inspectie stelt dat kaders vooralsnog ontbreken. Recent bleek echter dat de politie een [Handelingskader Demonstraties](#) heeft opgesteld. Een gedeelte daarvan heeft de politie gepubliceerd. Wij roepen de politie op om dit gehele kader te openbaren en uit te leggen hoe deze verspreid wordt binnen de politie. Wij roepen de politie op om bijgevoegde punten te regelen in het kader, voor zover dat nog niet het geval is. We gaan hierover graag verder in gesprek.

AGD Nederland

Greenpeace Nederland

Amnesty International Nederland

Kick Out Zwarte Piet

Asian Raisins

Neighborhood Feminists

Beweging Nederland Wordt Beter

Oxfam Novib

Bits of Freedom

Palestijnse Gemeenschap Nederland

Centrum de Middenweg

Privacy First

Christelijk Collectief

S.P.E.A.K.

Comité 21 Maart

Stem op een vrouw

Controle Alt Delete

Stichting We Promise

Extinction Rebellion Nederland

Stichting Foodwatch Nederland

Federatie Islamitische Organisaties

Stroomversnellers

Geef Tegengas

Faciliteren van demonstraties door de politie

1. Open dialoog en ruimte voor maatwerk

De politie benadrukt terecht het belang van verbinding en dialoog. Daarbij is, zoals het [Nederlands Genootschap voor Burgemeesters](#) stelt, ruimte voor maatwerk belangrijk bij het faciliteren van demonstraties.

Wij roepen de politie op om elke demonstratie apart te beoordelen en in de voorbereiding te zoeken naar manieren om het protest beter mogelijk te maken en eventuele spanningen te de-escaleren. De politie moet demonstraties faciliteren. Daarbij stelt zij zich neutraal op: het maakt niet uit waarvoor je demonstreert. Vreedzaamheid is het uitgangspunt: de politie gaat ervanuit dat de intenties van de demonstranten vreedzaam zijn, tenzij er overtuigend bewijs is van het tegendeel. Lessen kunnen worden uitgewisseld met politieteam getraind op dialoog, zoals de Amsterdamse Netwerkeenheden. Tijdens de demonstratie is het belangrijk dat agenten op de hoogte zijn van de rechten van demonstranten en het geldende Wom-besluit.

2. Bescherming tegen vijandig publiek

De Inspectie Justitie en Veiligheid benadrukt dat er een duidelijke ondergrens is voor faciliteren: het beschermen van demonstranten tegen geweld door derden. Mensen moeten gebruik kunnen maken van hun demonstratierecht zonder angst voor geweld van tegenstanders. Het is belangrijk dat de politie onderscheid maakt tussen *vijandig publiek* (waartegen zij optreedt) en *vreedzame tegendemonstranten* (wiens demonstratie zij faciliteert).

Wij roepen de politie op om zichtbaar en proactief op te treden tegen (dreiging van) geweld van vijandig publiek.

3. De-escalerend optreden

De toepassing van geweld door de politie moet in lijn zijn met mensenrechten. Overleg tussen de politie en de organisatoren en demonstranten, voor en tijdens de demonstratie, is een goed middel om geweld te voorkomen.

Wij roepen de politie op om politiegeweld alleen in te zetten wanneer dit strikt noodzakelijk en proportioneel is. Dat betekent dat het doel niet op een andere manier bereikt kan worden. De politie zet alleen geweld in als minder ingrijpende middelen niet (gebleken) effectief zijn, en kiest voor het minst ingrijpende geweldsmiddel. Daarbij moet altijd eerst worden gewaarschuwd. Als bijvoorbeeld wordt besloten om

een demonstratie uiteen te drijven, moet de politie die beslissing communiceren. Demonstranten moeten voldoende tijd krijgen om weg te gaan.

4. Waarborgen van anoniem demonstreren

Wij begrijpen dat de politie informatie nodig heeft om te kunnen faciliteren. Dit kan gaan om het aantal deelnemers, of het protest statisch of dynamisch is en of tegenreacties verwacht worden. De politie kan deze informatie verkrijgen uit de kennisgeving of daarvoor contact opnemen met de organisatie. Uit verschillende [klachtenprocedures](#) blijkt dat agenten niet altijd weten welke gegevens zij mogen verzamelen. Zo ervaren demonstranten onrechtmatige ID-controles en worden zij gefotografeerd. In augustus 2024 scherpte de [eenheid Rotterdam](#) een handelingskader aan op dit punt.

Wij roepen de politie op om in haar informatieverzameling rekening te houden met het recht om anoniem te demonstreren, door:

- Geen demonstranten te identificeren middels ID-controles of camera's, tenzij iemand verdacht wordt van een *voldoende serieus* strafbaar feit
- Geen registraties of notities te maken waaruit herleidbaar is wie deelneemt aan demonstraties, tenzij het gaat om contactgegevens van een organisator

Wij begrijpen goed dat ook een politieagent hecht aan diens privacy en dat sommige agenten zich zorgen maken over doxing. Van demonstranten mag worden verwacht dat zij geen persoonsgegevens van agenten online verspreiden. Wel hebben demonstranten het recht om te filmen in de openbare ruimte, zolang zij het werk van politieagenten niet hinderen. We roepen de politie op om desgevraagd hun dienstnummer te delen, zodat het mogelijk is om verantwoording te vragen in klachtenprocedures.

5. Leren en evalueren

Het is belangrijk dat de politie verantwoording aflegt over haar optreden. Wanneer het misgaat, kunnen demonstranten een klacht indienen bij de politie. Uit [onderzoek](#) blijkt echter dat klachten niet altijd grondig behandeld worden en dat de procedure vaak geen rechtsherstel biedt. Klachten kunnen bovendien alleen in het Nederlands worden ingediend, terwijl aangiftes wel in het Engels kunnen worden opgenomen.

Wij roepen de politie op om klachten tijdig en grondig te behandelen, en mogelijkheden te zoeken om klachtoordelen op nationaal niveau te delen en te evalueren (zie bijvoorbeeld de klachtoordelen op [deze webpagina van Amnesty International](#)).